

«Оид ба андози фоида»

Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади маъмурикунонии андози фоида ва дуруст ба роҳ мондани талаботи Кодекси андоз дар таҳрири нав ва ислоҳу пешгирӣ намудани камбудихо мактуби дастурии мазкурро ирсол менамояд.

Дар натиҷаи чорабиниҳои қатъӣ ва фаъолияти мунтазами Мақомоти андоз нақшаи андоз аз фоида, ки дар соли 2013 маблағи 693,3 млн. сомони ро ташкил меод, ба андозаи 100,8 фоиз иҷро гардида, ба бҷети давлатӣ 699,0 млн. сомонӣ ворид гарид.

Вазни қиёсии воридоти андоз аз фоида дар ҳаҷми умумии воридоти андозҳо 12,0 фоизро ташкил намуд, ки нисбат ба соли 2012 ба андозаи 0,2 (11,8) фоиз зиёд мебошад. Гарҷанде, ки вазни қиёсии ин намуди андоз каме зиёд шуда бошад ҳам, Нақшаи муқарраршуда дар вилояти Хатлон, шаҳрҳои Роғун, Турсунзода ва ноҳияи Ҳисор иҷро нашуда монд.

Ҳамзамон ҳиссаи вилояти Хатлон (0,8%), шаҳри Роғун (0,6%), Турсунзода (0,1%), Ҳисор (0,6%), Рӯдакӣ (0,7%) ва НАК (0,8%) дар ҳаҷми умумии андози фоида кам шуда ҳиссаи вилояти Суғд (2,8%) ва шаҳри Душанбе (0,7%) зиёд гарид.

Ҳамчунин, дар ҷамъбасти соли 2013 дар миқёси Ҷумҳурӣ изофапулии андоз аз фоида ба маблағи 61 млн. сомонӣ расид, ки нисбати соли 2012 18 млн. сомонӣ зиёд аст ва ин рақамҳо ҳангоми пешниҳоди эълومияи солонаи фоида ба инобат гирифта шуда, ба иҷрои нақшаи соли 2014 таъсири манфии ҳурро мерасонад.

Новобаста ба зиёд шудани воридоти андози фоида ва афзун шудани вазни қиёсии он то ҳол ҳатогихо дар қабули эълумияҳои ин намуди андоз ҷой дорад ва шахсони масъул ҳангоми қабули эълумияҳо ба нишондодҳои асосии фаъолияти андозсупорандагон аҳамияти зарурӣ намедиханд, ки дар натиҷа шумораи зиёди андозсупорандагон фаъолияти ҳурро ба зарар ё ин ки фоидаи ночиз ҷамъбаст менамоянд.

Мақомоти ҳудудии андоз вазифадор карда мешаванд, ки ҳангоми қабули эълумияҳои андози фоида ва тавозунимӯҳосибии андозсупорандагон барои соли 2013 ба нишондиҳандаҳои зерин диққати махсус диҳанд.

Ҳангоми қабули эълумияи нишондиҳандаҳои қисми даромади умумӣ пурра таҳлил карда шуда, бо нишондиҳандаҳои маълумотномаи пешпардохти андози фоида ва ҳамзамон бо нишондиҳандаҳои эълумияҳои пешниҳодшудаи андоз аз арзиши иловашуда (соли гузаштаи ҳисоботӣ) муқоиса карда шаванд. Дар сурати вучуд доштани фарқияти даромади умумӣ асосҳои он муайян карда шавад. Дар баробари ин, қисми активи тавозун пурра таҳлил карда шуда, ба нишондиҳандаҳои қисмҳои воситаҳои асосӣ, захираҳо, қарзҳои дебиторию кредиторӣ, воситаҳои пулӣ диққати махсус дода, дар қисми даромадҳое, ки аз андоз озоданд, дар сурати мавҷуд будани чунин маблағҳо, асоснокии онҳо ба таври ҳуҷҷатӣ муайян карда шавад.

Ба қисми тарҳҳои (хароҷотҳои) эълумияи андоз диққати махсусан муҳим дода шавад ва ҳар як банди онро пурра зери таҳлил қарор дода, муқаррароти

боби 18 Кодекси андоз бо назардошти маҳдудиятҳо ва бо муқоисаи дигар нишондиҳандаҳо истифода бурда шавад. Масалан, маблағи умумии тарҳҳо, ки дар эълумия нишон дода шудааст, дар муқоиса бо нишондиҳандаҳои андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгард (муомилоти андозбандишаванда) баррасӣ карда шавад, зеро ки объекти андозбандии андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгард ҳаҷми пурраи тарҳҳоро (харочотхоро) бе назардошти маҳдудиятҳо дарбар мегирад.

Ҳангоми таҳлили тарҳҳои ғоизҳо ва ҷаримаҳои пардохтшуда, қарзҳои безътимод (шубҳанок), ҳиссаҷудокуниҳо ба фондҳои захиравии суғурта, пардохтҳои эҳсонкорӣ, тарҳҳо нисбати андозҳо ва ҷаримаҳо маҳдудиятҳои муқаррарнамудаи Кодекси андоз ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дуруст ба инобат гирифта шаванд. Инчунин, ҳангоми мавҷуд будани тарҳҳои ҳиссаҷудокуниҳои истехлокӣ ва дигар тарҳҳо аз рӯи воситаҳои асосии истехлокшаванда, харочоти таъмири воситаҳои асосии истехлокшаванда ва харочот барои активҳои ғайримоддӣ ба меъёрҳои муқаррарнамудаи Кодекси андоз диққат дода шуда, ҳамзамон бо нишондиҳандаҳои тавозун муқоиса карда шаванд.

Тарҳҳо нисбати музди меҳнати ҳисобгардида дар алоҳидагӣ таҳлил карда шуда, бо нишондиҳандаҳои эълумияҳои андоз аз даромади шахсони воқеӣ ва андози иҷтимоӣ муқоиса карда шуда, махсусан дурустии маблағҳои ҳисобшудаи андози иҷтимоӣ муайян карда шавад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, дар қисми ба инобат гирифтани зарарҳои аз дигар давраҳо гузаронидашуда диққат дода шавад ва он бо нишондиҳандаҳои тавозун ва санадҳои санҷиши ҳуҷҷатии андоз дар се соли охир муқоиса карда шуда, маҳдудиятҳои муқаррарнамудаи моддаи 124 Кодекси андоз дуруст татбиқ карда шавад.

Алалхусус ба талаботи банди 63 «Дастурамал дар бораи тартиби ҳисоб ва пардохт намудани андоз аз ғоида» оид ба ҳисоб тарҳ кардани зарари солҳои пештара ё ин ки ба дигар давра гузаронидани зарари андозсупорандагоне, ки мутобиқи моддаи 110 дар ин солҳо аз пардохти андози ғоида озод буданд, диққат дода шавад. Яъне, зарари ғайриҷамъии он солҳое, ки андозсупоранда аз пардохти андози ғоида озод буд, барои тарҳ кардан иҷозат дода нашуда, ҳамчунин ба давраи минбаъда гузаронида намешавад.

Ҳангоми татбиқи меъёрҳои андоз, ба соҳаи ғайриҷамъии андозсупорандагон диққати махсус дода, ба инобат гирифта шавад, ки танҳо андозсупорандагоне, ки ба ғайриҷамъӣ оид ба истехсоли молҳо машғуланд бо меъёри 15-ғоида андозбандӣ карда шуда, дигар намудҳои ғайриҷамъӣ бо меъёри 25-ғоида андозбандӣ карда мешаванд.

Инчунин, ҳангоми ба инобат гирифтани тарҳҳо (харочотҳо) талаботҳои Низомномаи «Қалқулятсияи арзиши аслии маҳсулот (қору хизматрасонӣ) дар қорхонаву ташкилотҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 12 майи соли 1999 №210 тасдиқ карда шудааст, дуруст истифода бурда шавад.

Сардорони мақомоти ҳудудии андоз шхсан вазифадор карда мешаванд, ки мактуби дастурии мазкурро дар машғулияти омӯзишӣ ба маълумоти қормандон расонанд ва нишондиҳандаҳои ҷамъбасти эълумияҳои андози ғоида барои соли 2013-ро то 20-апрели соли 2014 ба Қумитаи андоз пешниҳод намоянд.